

Namn att minnas

Lennart Klackenberg

I andra delen av Ulla Lindströms memoarer kan man återfinna följande dagboksanteckning för den 15 februari 1963:

Också slitningarna inom u-hjälpen fortsätter. Men nu är det på det interna planet igen. En tyst dragkamp pågår mellan utrikesdepartementet och finansdepartementet. Torsten Nilsson, Alva Myrdal och NIB håller var sitt grabbatag på min sida och Sträng på andra sidan är uppbackad av sina »pojkar» i finansens, samma maktlystna unga män, som fylkades kring Olof Palme och för ett år sedan ville tillskapa en interdepartemental byråchefs-body för u-landsfrågorna.

Ulla Lindström tillfogar »några reflexioner efter fem år»:

Utbyggnaden av SIDA:s ambitioner har skett med skicklighet. Men regeringens behov av att hålla ytterst i tyglarna finns kvar. Som uttryck för detta inrättades genom beslut våren 1970 en statssekreterartjänst i UD med likartade funktioner som de biståndsmästarna hade före 1967. Men statssekreteraren blir inte chef för SIDA såsom tanken var hösten 1964; mellan departement och ämbetsverk kan det nu bli en spännande polarisation. Att statssekreteraren rekryterats ur finansdepartementet behöver inte vara någon »häst från Troja», även om mina egna erfarenheter skulle kunna tyda på det.

Man lägger märke till formuleringen »behöver inte vara någon 'häst från Troja'». Den statssekreterare det gäller är nämligen en av de maktlystna unga män, som omtalas i dagboksanteckningen. Hans namn är Lennart Klackenberg, och han har alltså kommit dit han ämnat, eller arriverat, som det brukade heta förr i världen. Av arrivera härleds substantivet arrivist och man kanske skulle kunna säga att arrivisten är kusin till opportunisten och halvbror till strebern.

*

För att lämna dessa semantiska subtiliteter och återgå till Lennart Klackenberg föddes han i Stockholm år 1931 och att döma av

Vem är det? uppenbarligen genom självalstring. Han hör nämligen till de ytterligt få personager i denna uppslagsbok, som saknar varje form av föräldrar. Efternamnet är emellertid ovanligt och man tar nog inte fel om man förutsätter att han är en släkting till förre regeringsrådet Henrik Klackenberg, den kände clartéisten och nykteristen. I varje fall när det gäller clartéismen är Lennart Klackenberg samma andas barn.

Efter att ha genomgått handelshögskolan och tagit en fil kand var han 1954-58 anställd i konjunkturinstitutet. År 1959 togs han omhand av finansdepartementet, där han blev budgetsekreterare 1962, kansliråd 1965 och departementsråd 1967, för att i början på innevarande år flytta över till utrikesdepartementet. Klackenberg var biträdande sekreterare i stabiliseringsutredningen 1958-63 och är sedan 1965 ledamot av riksbankens genom Hasselbladaffären beryktade valutastyrelse.

Personligen beskrivs Lennart Klackenberg som en mycket skicklig och mycket charmerande man. Han tillhör - vid sidan av exempelvis Storebror Rexed - den socialistiska societeten, som residerar i Saltsjöbaden, där han är ledamot av kommunalfullmäktige. Sin fritid delar han enligt utsago mellan att läsa ekonomisk-politisk litteratur och att segla resp åka skidor med sin familj.

*

Lennart Klackenberg statssekreterareutnämning kom att bli inslag i en smärre politisk cause célèbre. Det hela började med att Klackenberg i februari utsågs till utrikesråd och chef för UD:s avdelning för internationella biståndsärenden. Samtidigt överfördes praktiskt taget alla u-hjälpsfrågor på departementsnivå till UD i stället för att som hittills ha sorterat under olika departement med därav följande dubbelarbete och kompetens tvister. Den organisatoriska förändringen markerades på det personella planet genom att Klackenberg, som var finansdepartementets bi-

ståndsexpert, blev chef för UD:s utvidgade biståndsavdelning dit han medförde sin personal. SIDA:s ställning som ämbetsverk för u-hjälpen berördes, som framgått av Ulla Lindströms kommentar, icke.

Så långt var allt gott och väl. Men i statsverkspropositionen fanns en principiell deklaration om u-hjälpens inriktning, som på många håll – såväl inom riksdagen som inom UD och SIDA – väckte starka betänkligheter. Den anslöt sig nämligen nära till det beslut om politisk styrning av u-hjälpen i socialistisk riktning, som några månader tidigare fattats av socialdemokratiska partikongressen efter att ursprungligen ha framförts av SSU. I själva verket innebar skrivningen i statsverkspropositionen ett frångående av den princip för opolitisk u-hjälp, som dittills varit vägledande för den svenska biståndsverksamheten och som tillämpats av UD och SIDA.

Det ansågs att ifrågavarande passus i statsverkspropositionen härrörde från utrikesministerns dåvarande handsekreterare Jean-Christophe Öberg i förening med tre unga, aktiva vänsterradikaler på UD:s biståndsavdelning: Rolf Ekéus, Ethel Ringborg och Ulf Svensson. Denna kvartett ansågs också utgöra Klackenberg's speciella supporters inom UD och man utgick ifrån att formuleringarna tillkommit i bästa samförstånd med honom. När det framkom att Klackenberg skulle upphöjas till statssekreterare, uppstod en viss oro för att han med sina unga vänners och meningsfränders biträde skulle få möjlighet att bedriva en socialistisk biståndspolitik alldeles på egen hand. Orön var så pass markerad att de borgerliga lyckades förmå socialdemokraterna i statsutskottet att i fråga om biståndspolitikens målsättning ge en bakläxa åt utrikesministern – om Torsten Nilsson nu mot förmodan hade läst sin egen huvudtitel. Hur som helst hävdades principen

om opolitisk u-hjälp och man godkände Klackenberg's utnämning till statssekreterare endast på villkor att han underställdes kabinettssekreteraren.

Från UD:s sida har man låtit påskina att detta senare varit att slå in öppna dörrar. I Aftonbladet har man däremot lanserat en fantasieggande konspirationsteori enligt vilken »maffia» på UD bestående av kabinettssekreterare Jödahl, chefen för politiska avdelningen greve Wachtmeister och den »sakkunnige» redaktör Kaj Björk skulle ha intrigerat bakom kulisserna i syfte att stoppa en radikal biståndspolitik. Tanken på en av hrr Jödahl, Wachtmeister och Björk bestående maffia måste alldeles oavsett syftet anses överanstränga inbillningskraften eller åtminstone skrattnuskerna. Huvudsaken är emellertid att riksdagen, följande statsutskottet, icke givit sin sanktion åt någon ny biståndspolitik och visserligen låtit Klackenberg bli statssekreterare – vilket onekligen är en administrativ anomali i UD där det redan finns en kabinettssekreterare och en biträdande kabinettssekreterare – men berövat honom möjligheten till självständigt politiskt agerande.

Icke desto mindre har vissa av de unga entusiasterna kring Klackenberg av och till uttalat sig till förmån för politiskt styrd u-hjälp och svensk kontroll av mottagarländer. Man har rent av kunnat få det intrycket att UD:s biståndsavdelning är i färd med att ge den svenska u-hjälpen en neokolonialistisk och imperialistisk prägel och håller på att i all tysthet bygga upp ett nytt Nya Sverige eller S:t Barthélemy. Om man får tro initierade bedömare på UD skall Lennart Klackenberg dock redan som god arrivist ha hunnit bli så medveten om det ansvar som följer med hans ämbetes agremanger, att han numera med visst bekymmer ser på sina medarbetares krumsprång. GU